

ΟΡΝΙΘΕΣ

Πρωτότυπα σκίτσα
ΙΡΙΣ ΦΟΥΣΤΕΡΗ
Επιμέλεια – τυπογραφική διόρθωση
ΒΑΡΒΑΡΑ ΚΑΡΖΗ

Η μουσική του έργου είναι αναρτημένη στην ιστοσελίδα
<https://www.vassileiospanopoulos.gr/downloads/ornithes/>

Για download είναι απαραίτητη η συμπλήρωση του κωδικού
vasspanornithes

Πρώτη έκδοση: Νοέμβριος 2025

ISBN 978-960-615-813-1

© 2025, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΡΜΟΣ

ΑΘΗΝΑ: Μαυροκορδάτου 11, Τ.Κ. 106 78
τηλ.: 210 3304196 - 210 3830604, fax: 210 3819439

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Πρασακάκη 5, Τ.Κ. 546 22
τηλ.: 2310-220992, fax: 2310-220910

e-mail: info@armosbooks.gr
παραγγελίες: orders@armosbooks.gr

www.armosbooks.gr

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗ

ΟΡΝΙΘΕΣ

Θεατρική διασκευή για ανήλικους θεατές

Εισαγωγικά κείμενα – Διασκευή

ΒΑΣΙΛΗΣ ΠΑΝΟΠΟΥΛΟΣ – ΖΟΖΕΦΙΝΑ ΤΖΟΝΑΚΑ

Μουσική

ΒΑΣΙΛΗΣ ΠΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

*... ενάντια στην παχυλή ρητορεία των πραγμάτων
ορνιτεύομαι όνειρα στ' αβγά του Μέλλοντος.*

Νίκος Καρούζος, Ερυθρογράφος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ	11
I. Ορνιθο...σκαλίσματα	11
Έγινε το και το...	12
Δεν έχω τόπο, δεν έχω ελπίδα	16
<i>I saying I do</i> – Λέγοντας και... κάνοντας	22
Και του πουλιού το γάλα	28
Όνομα βαρύ σαν ιστορία	33
Και ποια θυσία, ποια θυσία...	36
... και το κακό συναπάντημα – Παρέλαση πρώτη ...	39
Πεισθέταιρε, τα 'μαθες τα νέα;	47
Τα χρώματα της Ίριδος	48
Ornithomania. Oh yes!	51
... και το κακό συναπάντημα – Παρέλαση δεύτερη ...	52
Terminal. Αφίξεις – Αναχωρήσεις θεών	58
Ε, ρε γλέντια	63
Ο Πεισθέταιρος; Με τον σταυρό στο χέρι	64
Κατά τα άλλα...	67
II. Στο διά ταύτα της διασκευής	72
Χρονικά όρια της παράστασης	75
Ελευθεροστομία και βωμολοχία	76
Γλώσσα, ύφος, πρόσληψη του λόγου και νεολογισμοί	77
Αναχρονισμοί	79
Μετασχηματιστικές τεχνικές	83

III. Μετά μουσικής	87
Πρώτο μέρος	88
Δεύτερο μέρος	90
ΚΕΙΜΕΝΟ ΔΙΑΣΚΕΥΗΣ	95
ΜΟΥΣΙΚΗ	187
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	243

Εισαγωγικά κείμενα

I. ΟΡΝΙΘΟ...ΣΚΑΛΙΣΜΑΤΑ

Οι *Όρνιθες* παρουσιάστηκαν το 414 π.Χ. στα Μεγάλα Διονύσια με διδασκαλία του χοροδιδασκάλου Καλλίστρατου και έλαβαν τη δεύτερη θέση. Το καλοκαίρι του 415 π.Χ. ξεκίνησε το στράτευμα των Αθηναίων και των συμμάχων τους για τη Σικελία.

Μετά τον θάνατο του Κλέωνα αναρριχήθηκε στην εξουσία ο Αλκιβιάδης, ο οποίος αποτέλεσε τον βασικότερο εισηγητή και υποκινητή της εκστρατείας. Παρά την αντίθεση του Νικία, επικράτησε η άποψη του Αλκιβιάδη και οι Αθηναίοι, εκτιμώντας ότι θα αποκομίσουν πολλά οικονομικά οφέλη, συμφώνησαν με το εγχείρημα.

Η ακτινοβολία του Αλκιβιάδη ήταν μεγάλη και ο ίδιος διέθετε ρητορική δεινότητα. Μάλιστα, παρά το γεγονός ότι οι Αθηναίοι εξέφραζαν δυσπιστία προς το πρόσωπό του λόγω του πολυτελούς του βίου, ο Αλκιβιάδης κατάφερε να έχει το γενικό πρόσταγμα.

Όπως σημειώνει ο Θουκυδίδης (6.24.3, 6.30.2),¹ οι μεγαλύτεροι σε ηλικία ήθελαν να υποτάξουν τις πόλεις εναντίον των οποίων θα κινούνταν και να επιδείξει η Αθήνα τη δύναμή της, οι νεότεροι επιθυμούσαν να γνωρίσουν νέους τόπους και χώρες μακρινές και οι στρατιώτες προσέβλεπαν στην απόκτηση χρημάτων. Ο γενικός ενθουσιασμός επέβαλε τη σιωπή σε όποιον διαφωνούσε από φόβο μήπως θεωρούνταν εχθρός της πόλης.

¹ Θουκυδίδης, *Ιστορία του Πελοποννησιακού Πολέμου*, μτφρ. Άγγελος Βλάχος, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα 2008.

Έτσι, απέπλευσε από τον Πειραιά ο μεγαλύτερος στόλος που είχε συγκεντρωθεί ποτέ και το πλήθος που συνέρρευσε για να κατευοδώσει τους συγγενείς, τους φίλους, τους νέους και τους γιους ήταν πολυάριθμο.

Δυστυχώς, η εκστρατεία κατέληξε σε πανωλεθρία των Αθηναίων. Ο Αλκιβιάδης, ενώ ταξίδευε προς τη Σικελία, ανακλήθηκε στην Αθήνα επειδή τον κατηγόρησαν και τον συνέδεσαν με τον ακρωτηριασμό των Ερμών. Στάλθηκε, λοιπόν, το ταχύπλοο Σαλαμινία στη Σικελία για να τον παραλάβει και να επιστρέψει ο Αλκιβιάδης για να απολογηθεί. Ενώ, όμως, έδειχνε να συμφωνεί με την επιστροφή του, αυτός διέφυγε στη Σπάρτη.

Όλα αυτά τα ζοφερά γεγονότα που απασχόλησαν την πολιτική ζωή της Αθήνας δεν σχολιάζονται στους *Όρνιας* από τον Αριστοφάνη. Ενώ στις άλλες κωμωδίες ο ίδιος αναφέρεται σε συγκαρινά του πολιτικά γεγονότα, σε αυτή την κωμωδία απουσιάζει το σχετικό σκώμμα. Είναι γεγονός, όμως, ότι και οι ανταγωνιστές του κωμωδιογράφοι την ίδια χρονιά παρουσίασαν έργα χωρίς κρίσεις άμεσου πολιτικού χαρακτήρα. Το πιθανότερο είναι ότι απέφευγαν τον κωμωδούμενο σχολιασμό και την κριτική γιατί η Σικελική Εκστρατεία βρισκόταν ήδη σε εξέλιξη και, ενδεχομένως, η αναφορά σε αυτό το κυρίαρχο γεγονός να έκαμπτε το φρόνημα του λαού της Αθήνας.

Ο Dover διαπιστώνει μια επιφύλαξη εκ μέρους του Αριστοφάνη: «Αν η εκστρατεία πετύχαινε, θα χάριζε στην Αθήνα δόξα, δύναμη και πλούτο. Μια τέτοια προοπτική πιθανόν να τον ικανοποιούσε».²

Έγινε το και το...

Δύο ηλικιωμένοι Αθηναίοι, ο Πεισθέταιρος και ο Ευελπίδης, αποφασίζουν να φύγουν από την Αθήνα γιατί κουράστηκαν από τη δικομανία και τις πολιτικές διαμάχες των συμπολιτών τους. Αναζητούν έναν τόπον *ἀπράγμονα*,³ μια άλλη πατρίδα για να ζήσουν

² Kenneth J. Dover, *Η κωμωδία του Αριστοφάνη*, μτφρ. Φάνης Ι. Κακριδής, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2010, σ. 205.

³ Στο πρωτότυπο (στ. 44): *τόπον ἀπράγμονα*. «Απράγμων» είναι ο ήσυχος,